

Dr hab. Igor Pietkiewicz
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny
Wydział Psychologii w Katowicach

Katowice, 14 czerwca 2022 r.

**Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
w postępowaniu habilitacyjnym dr Bernadetty Janusz**

A. Informacje ogólne o Kandydatce

Dr Bernadetta Janusz jest absolwentką Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie w 1997 roku uzyskała tytuł magistra psychologii na Wydziale Filozoficznym, a w 2001 roku magistra etnologii na Wydziale Historycznym. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie etnologii uzyskała w 2010 roku na podstawie pracy pt. „Jakościowa analiza procesu biegu życia człowieka w kontekście antropologicznych teorii rytuału”. Oprócz działalności naukowo-dydaktycznej zajmuje się psychoterapią w Zakładzie Terapii Rodzin i Psychosomatyki przy Katedrze Psychiatrii CM UJ, gdzie jest zatrudniona od 2010 roku. Dr Janusz była kilkakrotnie organizatorem szkoleń i konferencji poświęconych zagadnieniom klinicznym oraz metodologii badań jakościowych. Jest zaangażowana we współpracę naukową z wieloma specjalistami z Polski i zza granicy. Była promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich na Wydziale Lekarskim UJ.

B. Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitationka przedstawiła do oceny sześć artykułów, które uznała za swoje główne osiągnięcie naukowe i stanowiące cykl powiązanych tematycznie publikacji poświęconych systemowym i procesualnym uwarunkowaniom medycznej, klinicznej i terapeutycznej rozmowy z parą:

1. Janusz, B., & Walkiewicz, M. (2021). Parental experiences of the liminal period of a child's fatal illness. *Health*. <https://doi.org/10.1177/13634593211046850>.
2. Janusz B, Matusiak F, Peräkylä A. (2021) How couple therapists manage asymmetries of interaction in first consultations. *Psychotherapy (Chic)*. 2021 Sep;58(3):379-390. doi: 10.1037/pst0000348. Epub 2021 Feb 4. PMID: 33539141.
3. Janusz, B., Bergmann, J. R., Matusiak, F., & Peräkylä, A. (2021). Practices of Claiming Control and Independence in Couple Therapy With Narcissism. *Frontiers in psychology*, 11, 596842. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.596842>.
4. Janusz, B., & Peräkylä, A. (2021). Quality in conversation analysis and interpersonal process recall. *Qualitative Research in Psychology*, 18(3), 426-449. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1780356>.
5. Janusz, B., Dejko-Wańczyk, K., Taubner, S., (2020) Mentalizing in Parents after Traumatic Loss. *Analysis of Couple Counseling, The American Journal of Family Therapy*, 48:2, 127-141, DOI: 10.1080/01926187.2019.1695235.
6. Janusz, B., Józefik, B. and Peräkylä, A. (2018), Gender-related Issues in Couple Therapists' Internal Voices and Interactional Practices. *Aust N Z J Fam Ther*, 39: 436-449. <https://doi.org/10.1002/anzf.1331>.

W przedstawionych pracach, habilitationka omawia kwestie komunikacji pomiędzy pacjentami a terapeutami systemowymi, uwzględniając różne czynniki po stronie pacjentów (np. stres związany z reakcją na utratę dziecka, uwarunkowania osobowościowe) i po stronie terapeutów (dostrojenie do potrzeb, uwewnętrznione przez terapeutów przekonania i wartości kulturowe). Celem eksploracji problemów badawczych wykorzystuje różne metodologie jakościowe, m.in. teorię ugruntowaną, analizę tematyczną, analizę konwersacyjną. Analizuje wywiady kliniczne, wywiady narracyjne i wywiady przywołujące profesjonalną interakcje (ang. *Interpersonal proces recall*). Już samo wykorzystanie tych rozwiązań metodologicznych do analizy interakcji terapeutów systemowych i ich pacjentów stanowi istotny wkład do nauki.

W artykule 1. (Janusz & Walkiewicz, 2021), habilitantka wykorzystała teorię ugruntowaną do analizy wywiadów narracyjnych, w których rodzice opisywali okres chorowania dziecka, w tym formalne konsultacje kliniczne i swobodne rozmowy z personelem medycznym. Zwraca w nim uwagę na szczególne wyzwania dla klinicysty związane z potrzebą dostrajania się do konfliktowych potrzeb rodziców dziecka zagrożonego chorobą, wyrażających się w potrzebie uzyskania od lekarza rzetelnej wiedzy na temat stanu ich dziecka, a równocześnie pragnieniu niewiedzy i utrzymania niejasności. Wnioski z tego badania mogą być cenne w praktyce klinicznej i komunikacji dotyczącej ryzyka śmierci.

Artykuł 2. (Janusz, Matusiak, Peräkylä, 2021) poświęcony został problematyce budowania przez terapeutę systemowego przymierza terapeutycznego: z parą jako całością i z każdym z partnerów jednocześnie. Habilitantka zwraca uwagę na brak badań wyjaśniających powstawanie tzw. rozszczepionego przymierza (ang. *split alliance*) i analizujących stosowane przez uczestników interakcji strategie naprawcze. Poprzez analizę konwersacji, a w szczególności: wypowiedzi terapeuty wyrażające *afiliację* lub *dys-afiliację* z danym rozmówcą, włączanie się lub wyłączenie z interakcji oraz podejmowanie przez terapeutę strategii równoważących i mających na celu przywrócenie symetrii (ang. *counterbalancing moves*), habilitantka dokonuje wkładu w opis interakcyjnych podstaw rozszczepionego przymierza w przebiegu konsultacji par i zwraca uwagę na potencjalne błędy popełniane przez terapeutów.

W artykule 3. (Janusz, Bergmann, Matusiak, & Peräkylä, 2021) wykorzystano procedury analizy konwersacyjnej celem eksploracji werbalnych, niewerbalnych i para-werbalnych aspektów rozmowy terapeuty systemowego z parą. Habilitantka opisała różne praktyki interakcyjne stosowane przez osoby z cechami narcystycznymi, które konfrontowały się z zagrożeniami dla ich samooceny i poczucia niezależności. Implikacje z tego projektu mogą znaleźć praktyczne zastosowanie w trakcie sesji konsultacyjnej pary.

Artykuł 4. (Janusz & Peräkylä, 2021) ma charakter metodologiczny. Podejmuje problematykę jakości w projektach badawczych wykorzystujących analizę konwersacyjną do eksploracji tzw. wywiadu przywołującego interakcję z analizą wideo (ang. *Interpersonal Proces Recall*, IPR). Kwestie te zostały zilustrowane analizą konsultacji par. Zwrócono uwagę na kwestie techniczne (np. jakość dźwięku, video), jak również kwestie istotne z perspektywy IPR (np., jakość interakcji pomiędzy terapeutą a osobą przeprowadzającą wywiad).

W artykule 5. (Janusz, Dejko-Wańczyk, Taubner, 2020), habilitantka podejmuje temat zbliżony do pracy nr 1. Wykorzystuje tutaj analizę tematyczną i skupia się na funkcji mentalizowania oraz regulacji emocjonalnej rodziców po utracie dziecka. Interesująca jest analiza tych szeroko opisywanych w literaturze klinicznej funkcji psychicznych z perspektywy systemowej, a w szczególności praktyk interakcyjnych podejmowanych przez parę do osiągnięcia wspólnego poziomu mentalizacji i tworzenia jednego systemu komunikacyjnego.

W artykule 6. (Janusz, Józefik, & Peräkylä, 2018), opisano wpływ uwewnętrznionych przez terapeutów systemowych wartości i przekonań dotyczących ról społecznych związanych z płcią na to, jak dokonywali oni konceptualizacji interakcji w parze. Za pomocą analizy dialogowej i analizy konwersacyjnej, eksplorowano materiał pochodzący z IPR. Badanie to ujawniło powtarzalną tendencję terapeutów do afiliowania z jednym wybranym partnerem, co stanowi zagrożenie dla neutralności terapeuty.

Artykuły przedstawione w cyklu kładą nacisk na różne zagadnienia teoretyczne i praktyczne oraz metodologiczne. Niemniej, habilitantka starała się o dokonanie w swoim autoreferacie syntezy i opracowania pewnego teoretycznego modelu łączącego te prace. Głównym, elementem wiążącym zgłoszone publikacje jest kontekst konsultacji prowadzonej w nurcie systemowym. Niektóre z wymienionych pozycji wydają się bardziej zbliżone tematycznie do siebie niż pozostałe, np. artykuły 1 i 5 dotyczą konsultacji pary zmagającej z realną lub antycypowaną utratą dziecka. Obie te prace, podobnie jak artykuł 3, opisują różnice w indywidualnych sposobach mentalizowania partnerów w trakcie konsultacji, sytuacje załamania się indywidualnych zdolności do mentalizacji wskutek sytuacji kryzysowej (np. śmierci dziecka) oraz zjawisko tworzenia przez parę wspólnego sposobu mentalizowania, który różni się od indywidualnych sposobów mentalizowania partnerów. Artykuły 2 i 3 zwracają też uwagę na kwestie techniczne w konsultacji par oraz radzenie sobie z wyzwaniem, takimi jak zachowanie neutralności terapeutycznej. Podobne wątki opisane zostały w artykule nr 6. Artykuł 4, chociaż dotyczy kwestii metodologicznych i oceny jakości projektów prowadzonych w nurcie analizy konwersacyjnej i IPR, również odnosi się do wątków utraty naturalnej pozycji terapeuty wobec poszczególnych uczestników terapii. Należy podkreślić wartość tego dorobku dla praktyki terapeutycznej w nurcie systemowym. **W mojej ocenie, przedstawiony przez habilitantkę cykl publikacji w spełnia wymagania habilitacyjne.**

C. Zestawienie i ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (poza osiągnięciem habilitacyjnym)

Habilitantka przedstawiła 35 tytułów opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora (23 artykuły w czasopismach JCR lub ERIH, 10 rozdziałów w monografiach i 2 monografie, w których była współredaktorem).

a) Autorstwo lub współautorstwo publikacji znajdujących się na listach JCR lub ERIH

Dr Bernadetta Janusz jest jedyną autorką jednej i współautorką 26 artykułów (w czasopismach JCR lub ERIH). Trzy spośród nich zostały opublikowane przed jej obroną pracy doktorskiej; w ośmiu jest pierwszym autorem.

b) Autorstwo lub współautorstwo monografii oraz publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych i krajowych znajdujących się w innych bazach niż JCR lub ERIH

Dr Bernadetta Janusz jest jedyną autorką siedmiu prac i współautorką trzech prac stanowiących rozdziały w monografiach naukowych.

c) Autorstwo lub współautorstwo opracowań zbiorowych

Dr Bernadetta Janusz była współredaktorem dwóch monografii naukowych.

d) Sumaryczny IF publikacji naukowych wg listy JCR zgodny z rokiem opublikowania

28,352

e) Liczba cytowań

Zgodnie z danymi podanymi przez Habilitantkę, według *Google Scholar* i *Publish or Perish* liczba cytowań na dzień 12 listopada 2021 wynosi 217, w tym 208 bez autocytowań. Habilitantka nie podaje liczby cytowani wg bazy *Web of Science*.

f) Index Hirscha opublikowanych publikacji

Habilitantka podaje, że Index cytowań h-Hirscha wg bazy *Google Scholar* i *Publish or Perish* wynosi 9. Podany wskaźnik potwierdza, że jej oddziaływanie na innych autorów wymienionych we wskazanych bazach jest na dobrym poziomie.

Łączna liczba punktów MNiSW za opublikowane prace wynosi 918.

Prace są na zróżnicowanym poziomie; ich liczba i miejsce publikacji (23 prace z listy JCR lub ERIH) są dobrym dorobkiem umożliwiającym ubieganie się o stopień doktora habilitowanego.

Habilitantka posiada zatem znaczący dorobek towarzyszący, zasługujący na pozytywną ocenę tej części jej działalności naukowej.

g) Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Habilitantka nie prowadziła żadnych zespołów jako kierownik projektu badawczego. Brała udział w czterech krajowych zespołach badawczych prowadzonych ze środków przeznaczonych na działalność statutową. Tematy badań były spójne z Jej dorobkiem naukowym. Ponadto, w zespołach tych pełniła dwukrotnie funkcję promotora pomocniczego.

Od 2019 do chwili obecnej jest też zaangażowana w międzynarodowy projekt badawczy prowadzony przez Academy of Finland, gdzie pełni funkcję kierownika jednego z pięciu zespołów.

h) Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

Nie dotyczy

i) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych

Dr Bernadetta Janusz podaje czynny udział w 17 konferencjach krajowych i 11 zagranicznych, w tym trzykrotny udział w panelu lub wykładzie plenarnym na zaproszenie w czasie zagranicznej konferencji i pięć wykładów plenarnych lub wykładów na zaproszenie w trakcie konferencji krajowych. Wskazuje to na przeciętną aktywność konferencyjną i dzielenie się wynikami swoich prac na arenie międzynarodowej, ale względnie dobrą aktywność lokalną w tym zakresie. Tematy wystąpień były związane z terapią systemową, relacją z pacjentami, radzeniem sobie z żałobą, zdolnością mentalizacji. Poruszały także kwestie metodologii badań.

Dorobek Habilitantki wskazuje na znaczący rozwój jej zainteresowań po uzyskaniu stopnia doktora do momentu składania wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego. Habilitantka korzysta ze swoich wcześniejszych doświadczeń, co sprawia, że jej praca ma charakter interdyscyplinarny. Jej rozwój wiedzy i umiejętności w zakresie różnych metodologii jakościowych oraz ich praktyczne zastosowanie w projektach badawczych stanowi istotny wkład w dziedzinę psychologii oraz jej subdyscyplin.

D. Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

a) Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych oraz krajowych

Habilitantka podaje, że od 2020 roku współpracuje z prof. Marią Borsca w projekcie naukowym, prowadzonym przez nią na Uniwersytecie w Norhausen. Nie ma natomiast informacji o roli, jaką pełni w tym projekcie.

b) Udział w komitetach organizacyjnych konferencji międzynarodowych lub krajowych

Habilitantka była trzykrotnie członkiem komitetu organizacyjnego konferencji organizowanej w Polsce (w tym jednej międzynarodowej) i dwukrotnie była członkiem komitetu naukowego lokalnej konferencji. Konferencje te były organizowane przez Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego lub z ramienia European Sociological Organisation.

c) Otrzymane nagrody i wyróżnienia.

Brak

d) Kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych

Brak

e) Udział w konsorcjach i sieciach badawczych

Brak

f) Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Od 2018 roku, habilitantka jest zaangażowana w prace zespołu redakcyjnego czasopisma *Psychoterapia*.

g) Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitantka należy do trzech towarzystw naukowych: 1) Sekcji Naukowej Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego - przez jedną kadencję pełniła w nim rolę członka zarządu i przez jedną kadencję pracowała jako członek komisji etyki; 2) Society for Psychotherapy Research; 3) The International Society for Conversation Analysis.

h) Osiągnięcia dydaktyczne w zakresie popularyzacji nauki

Brak danych

i) Opieka naukowa nad studentami

Brak danych

j) Opieka naukowa nad studentami i lekarzami w trakcie specjalizacji

Brak danych

k) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego

Habilitantka pełniła dwukrotnie rolę promotora pomocniczego doktorantki prof. Barbary Józefik na Wydziale Lekarskim UJ: Karoliny Dejko-Wańczyk (Analiza związków pomiędzy uwarunkowaniami zdolności regulacji emocjonalnej matki a funkcjonowaniem psychospołecznym dziecka. Kraków 2018) i Joanny Jurek (Fizyczne przejawy podtrzymania więzi ze zmarłym dzieckiem. Badanie jakościowe. Kraków 2020).

l) Staże zagraniczne lub w krajowych ośrodkach naukowych, akademickich

Habilitantka odbyła w 2007 roku miesięczny staż w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie rozwijała swoje umiejętności w zakresie metodologii badań jakościowych (Teorii Ugruntowanej) i dwa kilkutygodniowe staże w zagranicznych ośrodkach (Finnish Centre of Excellence in Research i University of Helsinki).

m) Ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne

Brak

n) Udział w zespołach eksperckich lub konkursowych

Brak

o) Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopiśmie międzynarodowych lub krajowych

Habilitantka pełniła funkcje recenzenta w siedmiu czasopiśmie, w tym trzech polskich (*Psychiatria Polska*, *Psychoterapia*, *Przegląd Socjologii Jakościowej*) i czterech

zagranicznych (*Omega Journal of Death and Dying, Journal of Traumatic Stress, Frontiers in Psychology, Journal of Clinical Psychology*).

E. Podsumowanie i wnioski końcowe

Oceniając pozytywnie osiągnięcie naukowe (cykl publikacji) i pozostały dorobek naukowy, w tym publikacje, wystąpienia oraz prace organizacyjne, stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny dokumentacja dorobku dr Bernadetty Janusz odpowiada wymogom określonym w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm). Dr Bernadetta Janusz posiada oryginalny dorobek o charakterze interdyscyplinarnym, w którym integruje wiedzę z zakresu psychologii i psychoterapii, z jednoczesnym rozumieniem wpływu czynników kulturowych. Jej prace z wykorzystaniem metodologii jakościowej do badań zjawisk zachodzących w procesie klinicznym stanowią wkład w rozwój nauki, a w szczególności terapii w nurcie systemowym. **Dlatego wnoszę o nadanie Pani dr. Bernadecie Janusz stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.**